

זאת אורי אבנרי

אז יהא הרקני עם הצבועים, הליענים לאוי"ם שמום והמפרסמים למחרת היום תנחומים ארוכים על מות מזכיר האו"ם. גם לא עם איתם שהטיפו בנאומיהם (שלא לסירוסם) נגד "שליח הצבועות המתנכרת", והשופכים עליו עתה דמעות תנין.

דאג האמרשילד היה אדם — לא אל, לא מלך, לא גיבור. אדם בעל מגרעות רבות, וגם בעל מעלות רבות. אדם טראגי ביסודו, ולא רק ביומו האחרון.

אולי לא היה זה מיקרה כי דווקא אדם טראגי זה גילם את הרצון המדיני המאחד של האנושות בדור זה. שהרי רצון זה עצמו, טראגי הנהו ביסודו. האנושות רוצה לחיות, והיא מעצבת במו ידיה את המכשירים להתאבדותה.

האנושות יודעת כי הסיכוי היחיד להצלחה הפיסית טמון ביצירת מדינת-כדור-הארץ. אך האנושות מפגרת במאה שנה, והיא עודה עוסקה כיום במעבר מן המדינה הלאומית אל המדינה המרחבית.

איננו יודעים עדיין מה יהיה סוף המערכה האחרונה של הטראגדיה האנושית. אך יודעים אנחנו מה היה הסוף הטראגי של דאג האמרשילד.

★ ★ ★

שז החתי עם דאג האמרשילד רק פעם אחת בחייו, שיחת-נימוסין חסופה של כמה דקות. ערב צאתו לאחת משליחותיו-השלום שלו. ידיו משותף הציגני בפניו. הוא אמר לו שאני פועל למען שלום שמי, ושכבר שוחחתי בכניין האו"ם עם כמה מדינאים ערביים. על פני השבדי הקר עלה חיוך חטוף. "אם כן", אמר, "אנחנו עוסקים באותו הדבר" באותו יום, כשהתרשמתי האישית היתה עוד טריה, כתבתי: "מעטים האנשים בעולם הנערכים כמותו, אם כי בהוגן קטן של יודונידבר. אין זה פולחן גיבורים מן הסוג הנהוג במדינות כה רבות, כולל ישראל, כלפי המנהיג-האבא. זהו רגש של כבוד לאדם תרבותי, סגור ומכונס בעצמו, הפועל בכנות ובסבלנות כדי לשפר את העולם..." (העולם הזה 1109).

הוא לא היה איש גדול, במובן המקובל כיום אצלנו, אדם בעל שיעור-קומתם של לנין, צ'רצ'יל או היטלר. הוא לא היה פיקח (שוב במובן המקובל אצלנו), אדם היודע להתפתל ולהתפשר עם עקרונות ולהיות גמיש. חסר לו הקסם האישי המציין, לעתים, אנשים קטנים וחסרי-ערך, פוליטיקאים ורברבנים אחרים.

מה היה לור משהו שאין לו מילה בשפה העברית: INTEGRITY. תכונתו של אדם העשוי כולו מיקשה אחת, הנשמע למצפנו ולא לקול ההמון, השלם עם עצמו ועם עקרונותיו.

על כן לא שאף לפרסומת. על כן לא ידע לנאום, ואף לא להמס את הקהל במסיבת עתונאים. מי ששומע כיום את קולו המוקלט, יתרשם שוב מסגנונו הקר, הענייני ללא פשרה, החסר כל רגש גלוי. אציל אינו מגלה רגשות.

★ ★ ★

ראיש היה סגור ומכונס בעצמו. הוא היה, כאילו, משוריין. הוא לא רצה שמישהו ייחדור בעד שריון זה לתוך עולמו הנפשי. הוא הביט בסביבתו מבעד לעיניים קטנות ובהירות, והיה לך הרושם שהוא מתגונן כל העת. איכשהו הוכיר לך מיבצר צפוני, ששומרו עומדים הכן על החומה כדי להדוף כל התפרצות, והמורידים רק לדקות ספורות, מדי פעם, את גשר-ההרמה מעל לחפיר העמוק.

בבואו לאו"ם, הבין האציל השבדי כי תפקידו העליון הוא לרסן את הגושים העולמיים האנוכיים ולבלום את כרוצם המטרופר אל השואה. הוא שאף להפוך את האו"ם לכליה-ביטוי של גוש שלישי, גוש המדינות הקטנות. כאשר דרש כרושציב כי יתפטר, אמר בהתרגשות עצורה: "שתי המעצמות הגדולות אינן זקוקות להגנת האו"ם. זקוקים לכך העמים הקטנים, ולמענם אמשך למלא את תפקידי".

הרעיון היה נכון. דרוש גוש שלישי בעולם, שיפריד בין הניצים וייצג את האנושות המקופחת. אך אמונתו של האמרשילד כי גוש זה יתגבש דווקא בחסות האו"ם, תחת הנהגתו האידיאליסטית שלו, היתה אשליה טראגית. אציל לבן צפוני לא יכול לעמוד בראש המחנה הצבועני הגדול של עמי אסיה, אפריקה ולאטיניה. עצם התעוררותם של עמים אלה צופנת

האמת רעני ליד

בחובה גאווה (ואף גאותנות) הדוחה אפוסטרופוס זה, בן הגזע המשעבד של אתמול. דאג ניסה לאגור בשקט כוח למען האו"ם. הוא הפך את האו"ם לכוח בעולם, למעצמה עולמית. מייסדי האו"ם מעולם לא התכוננו לכך. לא רק ברית-המעצמות, אלא גם ארצות-הברית ובריטניה דאגו בעת הייסוד שהאו"ם לא יהיה מסוגל לעולם להגביל את הריבונות של חברותיו הגדולות. האמרשילד עקף מיגבלות אלה, הביא לקיצוץ כוח-החיות של הגדולים ולהקמת שני צבאות עולמיים (בעזה ובקונגו). הוא אף נחל כמה נצחונות בעלי-משקל, שהפכו תקדימים היסטוריים — כגון נצחנונו על ממשלות בריטניה, צרפת וישראל בסואץ. אך כל זה היה מותנה, בסופו של דבר, בהסכמת המעצמות הגדולות. כאשר נחלק באינטרסים החיצוניים של שני הגושים הגדולים, בבודפשט ובקונגו, נחל כשלונות טראגיים.

★ ★ ★

בקונגו חטא האמרשילד את חטאו הגדול, עבורו שילם בחייו. הוא הפעיל כוח האו"ם כדי להפיל את פאטריס לומומבה, ראש הממשלה הנבחר החוקי, האיש שגילם את הלאומיות האפריקאית הגרופה על כל תפארתה ושגיאותיה.

מדוע עשה זאת? הסוד הזה מת עמו. שמא נתן האציל הצפוני לאנטי-פאטיה אישית להשתלט עליו? האם רב ריב אישי עם הצעיר ההיסטרי? או שמא לא היה מסוגל, בשעת משבר, לשכוח כי הוא, אחרי ככלות הכול, בן המערב, ושירת אינטרסים מערביים? באותו יום מת, למעשה, חלומו של האמרשילד. טובי העולם גינו אותו. העמים הצבועניים איבדו את אמונם בו, אף אותם שהוסיפו לתמוך בו מתוך שיקולים טכסיים. ברית-המעצמות הטילה עליו חרם, שהבטיח מראש כי לא ייבחר מחדש בתום תקופת הכהונה. במאוחר הבין האמרשילד ששעה מיסגה היסטורית. הוא רצה לרכוש בחזרה את אמונו עמי אפריקה. אולי זיעזעו אותו גורלו של לומומבה, שנמסר על-ידי קאזאבה, בשפלות צינית, לידי רוצחיו של צימבה המאוס. אולי נחרד בעצמו מתוצאות צעדיו. בשעת מעשה הבטיח לעצמו, מן הסתם, כי יאחד את קונגו בדרכי שלום והגיון. עתה נאלץ להבין כי הוא ביצר בקטאנגה את העולם התחתון הבינלאומי, את הקולוניאליזם המנחן ביותר עלי אדמות — את לגיון-הזרם השכיר של אילי ההון הבלגי-צרפתי-בריטי-אמריקאי.

הוא החליט לחסל עולם תחתון זה. אך לא הבין את כוחו העצום, את שלטונו בכמה מביירות המערב. תוך זילזול באויב הבזוי, יצא למיבצע צבאי ללא כוחות מספקים, ללא הכנה מספקת, ללא תכנון יעיל. הפעולה נכשלה מבחינה צבאית, ומעצמות המערב שמו רגלם להכשילו. בריטניה אף אסרה בגלוי את מעבר מטוסי-ההצלה של האו"ם מעל לשטחיה.

★ ★ ★

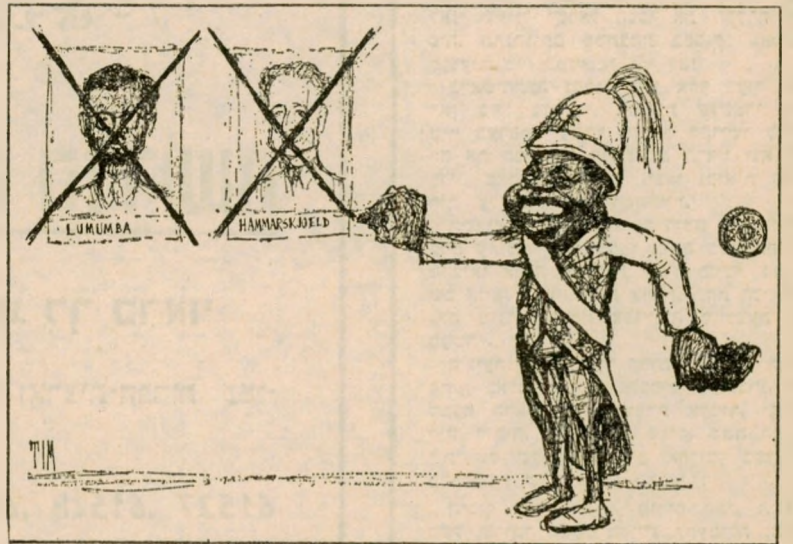
אותו רגע היתה רק דרך אחת להצלת המיבצע, להצלת האמרשילד, להצלת האו"ם. על האמרשילד היה לקרוא לעזרה את העמים הנייטרליים, להנהיג מסע-צלב אפרו-אסיאתי גדול נגד האימפריאליזם המערבי בקטאנגה.

לכן לא היה האמרשילד מסוגל — לא מבחינת אישיותו, לא מבחינת מוצאו הלאומי והתרבותי, בן המערב לא היה מסוגל לקום נגד ממשלתו המערב.

הוא בחר בדרך אחרת. אינו דרך לפחות פרשן אחד קרא לדבר בשמו: דרך ההתאבדות. אחרת, איך אפשר להסביר טיסה זו של האמרשילד, במטוס שכבר נפגע קודם לכן, מטוס בלתי-מזויין ובלתי-מלחתי? טיסה מעל לשטח קטאנגה — ביודעו כי האימפריאליזם צייד את צימבה במטוסי-סילון, וכי צימבה הכריז בגלוי שירט כל מטוס א"ם שיטוס בשמי קטאנגה? טיסה זו מסולל-נחיתה מבודד בארץ קולוניאליסטית קיצונית, שליטיה תמכו בגלוי בצימבה? טיסה ללא קשר אלוהטי עם בסיסו? טיסה עליה הודיע מראש לכל אויביו, שמתרתה היתה פגישה עם רוצח מועד?

האמרשילד רצה למות. אילו הגיע חי לאנדולה, היה נאלץ לחתום שם על כניעה משפילה של כוחות האו"ם.

המוות היה טוב יותר. המוות גם היה מועיל יותר. מר או"ם-שמום התרומם בנפילתו לגבהים רמים יותר מאשר כל משמיציו.

קריקטורה של טים ב"ל'אכספרם"

על ניטראליות ארצו במלחמת-העולם הראשונה. בן 31 היה מנהל משרד-האוצר, בן 36 נגיד הבנק הממלכתי של שבדיה. אך תמיד היה אדם בודד מאוד. חובביותו היו אינטלקטואליות: אמנות חדישה, שירה חדישה. עיסוקי-הספורט שלו התאימו לאדם בודד: טיפוס בהרים ורכיבה על אופניים. עוד בנעוריו אמרו כי הוא בלתי-אישי עד להחריד.

על המוצא והחינוך נוספה, כמובן, התכונה האישית המסבירה את בדיוותו ואת בריחתו מן החברה, את האידיאליזם המעונה והאופי הטראגי. אלה הם קהי-אופי משותפים להומר ססטואלים רבים שהצטיינו בהיסטוריה. פולה בן-גוריון צדקה יותר מכפי שחשבה כשאמרה לו בנאיביות החביבה האופיינית לה: "אילו היית מתחתן, היו הדעות שלך משתנות!"

★ ★ ★

במזכירות האו"ם, כתב האמרשילד פעם את האני-מאמין שלו: "האמונה שאין טיפוס אלא בחיים של התמסרות בשרות ארצן — או בשרות האנושות. שרות זה מחייב את הקרבת כל העניינים האישיים."